

Osztrák vélemények az Európai Unió kibővítéséről

Kőrösi István

Ausztriában az Osztrák Néppárt (ÖVP) és a Szabadságpárt (FPÖ) koalíciójának felbomlása miatt időközi választásokat kellett tartani. Ezért érdemes számbavenni, miként viszonyulnak osztrák szomszédaink az Európai Unió küszöbön álló keleti bővítéséhez. A vasfüggöny felszámolásából és az új Közép-Európa építéséből eddig Ausztria profitált a legtöbbet. (Kis ország lévén nagyobb az egy főre jutó külkereskedelmi forgalom, s különösen a turizmusból származó bevétel, mint Németországban).

Ausztria számára a keleti nyitás gazdasági előnyei objektívek, és az elemzők számára nyilvánvalóak. A politikai körkép sokkal differenciáltabb. Ausztriában az ország Európai Unióhoz történt 1995. évi csatlakozása előtt is heves politikai csatározások folytak a tagságot illetően, de a lakosság nagyarányú, kétharmados többséggel a belépésre voksolt. Ausztria az EU-csatlakozásból összességében egyértelműen profitált, mind a statikus (egyszeri), mind a dinamikus integrációs hatásokat tekintve. A pártok, a politikusok, az érdekvédelmi szervezetek és a lakosság körében azonban időről időre fellángolnak az EU-tagság hatásairól szóló viták, amelyek a tagságot – annak nyilvánvaló haszna ellenére - újra és újra megkérdőjelezzik.

A Haider-jelenség és az FPÖ-ben a szélsőséges, EU-ellenes nézetek térnyerése az elmúlt években gyakran aggasztó méreteket öltött. A tényeket elferdítő, egyoldalúan hangzatos jelszavak, a helyzet romlásával való ijesztgetés bizonyos rétegekben lelkes és lármás követőkre talált.

A Haider-jelenséggel kapcsolatos EU-reagálás heves belpolitikai reakciókat váltott ki, de a szélsőséges vélemények nem csitultak, sőt felerősödtek. Méginkább ez következett be a legutóbbi hetekben, a választási kampány kapcsán. Ennek egyik fő jellegzetessége, hogy a belpolitikai érdeklődéseket, vitákat a pártok, politikai irányzatok igyekeztek a külpolitikai témák felvetésével, többször azok tárgyszerű elemzése helyett kiragadott szempontok hangoztatásával eldönteni.

Az osztrákok az EU keleti kibővítéséhez különbözően viszonyulnak. Az Osztrák Néppárt (ÖVP) és

vezetője, Wolfgang Schüssel kancellár elkötelezte magát az unió keleti bővítése mellett. Érvelésében az európai alapértékek hangsúlyozása, Európa újraegyesítése, az újra egymásra találó népek Közép-Európája, a politikai stabilitás és biztonság erősítése és az egyértelmű kölcsönös gazdasági érdekek egyaránt szerepelnek. Még ez évben, 2002 decemberében a koppenhágai EU-csúcson szeretnék az unió bővítését tető alá hozni.

Az ÖVP politikusai a kiegyensúlyozott feltételekkel történő rendezett bővítésre helyezik a hangsúlyt. Kifejtik a kelet-közép-európai országok felzárkózásának szükségességét, saját erőfeszítéseik fontosságát, s azt, hogy az ország gazdaságának egyetlen ágazata se legyen veszélyeztetve. Az emberi jogok kapcsán korábban igen sokat tárgyalt fontos téma volt a Benes-dekrétumok érvénytelenítésének követelése, ami ugyan napirenden maradt, de Csehország felvételének nem *sine qua non*-ja.

A másik nagy párt, az Osztrák Szocialista Párt (SPÖ) is a keleti kibővítés mellett foglal állást. Választási kampányuk során rendkívül sokat foglalkoztak személyi, belpolitikai kérdésekkel, az ÖVP és az FPÖ politikai viszonyának elemzésével és bírálatával. Az EU bővítését viszont nem kezelték központi választási témaként, mivel az nem jelentett számukra olyan ügyet, amelyben az ÖVP-vel szemben érdemben lehetett volna polemizálni.

Az SPÖ politikusai az unió keleti kibővítésével kapcsolatban ugyanakkor állandóan foglalkoznak a munkaerő-áramlás kérdésével, az osztrák munkahelyek védelmének szükségességével. A párt arculatához hozzátartozik, hogy a munkás- és alkalmazotti rétegek érdekeire hivatkozva restriktív bevándorlási politikát tartanak szükségesnek, ámbár a tények azt mutatják, hogy Ausztriában kevesebb mint hatezer magyar munkavállaló dolgozik, míg Magyarországon több mint 18 ezer osztráknak van munkája (jó részük vállalkozó). Az állami-közületi támogatások terén is nehéz szakítani az évtizedes szubvenciók gyakorlattal, noha annak kényszerű módosítására volt szükség az EU-ba történt belépés után. A szubvenciók nyomában évtizedeken át

kialakult strukturális merevségek a csatlakozás óta jelentősen oldódtak, éppen az unióból eredő működőtöke-beáramlás hatására. Az osztrákok jelentős része azonban a bizonytalanság növekedését érzékeli, s frusztrált az idegen hatásoktól, ezért az elidegenedés állandóan visszatérő téma. Az SPÖ politikusai többször jelezték, hogy Ausztria a csatlakozásra váró tagjelölt országokkal a tárgyalások idén decemberi gyors lezárásában érdekelt, s hogy a koppenhágai csúcson várhatóan pozitív döntés születik.

A Zöldek az EU bővítést támogatják, de azt össze kívánják kapcsolni a szigorúbb környezetvédelmi normák határidőhöz kötött maradéktalan számonkérésével.

A Szabadságpárt (FPÖ) egyre radikálisabb anti-EU-irányvonalat követ. Ez különösen kitűnt a legutóbbi hetek kampánya során, s egyik alapvető tényezője volt, a belpolitikai ellentétek mellett, a fekete-kék (ÖVP-FPÖ) koalíció szakadásának. Az FPÖ a külföldiek tartózkodásának korlátozását kívánja, az olcsó import „beözönlésétől” tart, frusztrált a működő tőkével szemben, és úgy véli, hogy az osztrák adófizetőkre indokolatlan többletterhek juthatnak. A legkritikusabb a keleti munkaerő foglalkoztatásával szemben, amely szerinte veszélyezteti az osztrák munkaerőpiacot. Az FPÖ ezért a keleti kibővítés ellen szállt síkra, sőt annak megtorpedozásával fenyegetett. Ez a fenyegetés semmiképpen nem válhat valóra: bár a szenátusban (Nationalrat) több ellenindítványt nyújthat be, de azt nem viheti keresztül, mivel az ÖVP, az SPÖ, sőt a Zöldek is megegyeztek a keleti bővítés támogatásában.

Az ÖVP, az SPÖ és a Zöldek egyhangúan nyilatkoztak arról, hogy az EU atomenergia-csomagját elfogadhatatlannak tartják, s a cseh és a szlovák atomerőművekre nem kívánnak unióspénzt fordítani. Ausztria környezetvédelmi minisztere üdvözölte, hogy először folytatnak tárgyalásokat egységes, magas szintű európai biztonsági szabványokról e területen. Molterer, az illetékes miniszter a bizonytalan atomerőművek üzemeltetési idejének meghosszabbítása ellen foglalt állást.

Az Osztrák Gazdasági Kamara és a Gyáriparosok Szövetsége is egyértelműen bővüléspárti. A szakszervezetek korábban fenntartásaikat hangoztatták, de meggyőzte őket az a tény, hogy a keleti nyitás révén az elmúlt években is több új munkahely keletkezett, mint amennyi megszűnt.

2002. november közepén a Munkás és Alkalmazotti Kamara nyilvánított átfogóan véleményt az EU-kibővítésről. E szerint az unió nem jól előkészített bővítése esetén a következő területekre nehezedik nyomás: a munkaerőpiacra, a szociális jóléti rendszerre, a határmenti régiókra, a szociális, foglalkoztatási és környezetvédelmi politika már elért színvonalára.

A pártok, politikusok, gazdasági szervezetek, kamarák, szakszervezetek gyakorlatilag egyhangúlag hangsúlyozzák azt is, hogy Ausztria nem kíván több nettó befizetői terhet vállalni.

A 2002. november végi választásokon kiderült, hogy az osztrákok nagy többsége elutasítja a szélsőséges haideri politizálást. Az Osztrák Néppárt 42 százalékot, a Szocialista Párt 37 százalékot, a Zöldek 9 százalékot és a Szabadságpárt is 9 százalékot kapott. Az ÖVP egyértelműen a legnagyobb súlyú politikai párttá és a legerősebb tényezővé vált az osztrák politikában. Az SPÖ a másik nagy párt pozíciója is megerősödött, különösen, mivel a kis pártokkal szemben fölénye egyértelművé vált. A második hely a gyakorlatban azt jelenti, hogy többévtizedes befolyását ismét visszaszerelte, illetve megerősítette.

A választások fő tétje az FPÖ szereplése volt. A választók túlnyomó része egyértelmű nemet mondott az FPÖ szereplésére és a vereség nyomán az FPÖ elveszítette súlyát az osztrák politikában. Az FPÖ-től korábbi szavazóinak kétharmada fordult el.

Az osztrák belpolitika alakításában újból a két nagy történelmi párt szereplése vált meghatározóvá. Az ÖVP döntő kormányzó erővé vált, nélküle nem lehet kormányt alakítani, mivel az SPÖ és a Zöldek együttes szavazati aránya nem elegendő a többséghez. Az osztrák választások eredménye nemzetközi síkon rendkívül pozitív visszhangot keltett, számos politikus elismerően kommentálta.

Még egyértelműbb a kép a külpolitikában, hiszen az anti-EU irányvonalra egyértelmű, súlyos vereséget mértek. A választások nyomán megerősödtek mindazok a pártok (ÖVP, SPÖ, Zöldek) és azok a politikai erők, amelyek az EU keleti kibővítését Ausztria számára egyértelműen hasznosnak ítélik és támogatják.

A választások utáni nyilatkozatok, politikai elemzések túlnyomórészt belpolitikai kérdésekkel foglalkoznak. Az ÖVP és az SPÖ politikusai ugyanakkor külpolitikai téren világosan megfogalmazták, hogy mindent megtesznek azért, hogy 2002 végén az EU keleti kibővítésére Koppenhágában az EU egyértelmű igent mondjon. Ez az egybehangzó osztrák igen egyben azt is megerősíti, hogy a csatlakozó országokkal kapcsolatos osztrák politika a jövőben konstruktív lesz.

Bizonyítható, hogy (i) Ausztria szomszédaival való külkereskedelmének növekedése az EU-csatlakozást követően is meghaladta az osztrák-EU-forgalom bővülését, s az EU bővítése Ausztriának még nagyobb előnyöket hoz, valamint hogy (ii) az osztrák cégek pénzügyi haszna már eddig is többszörösen felülmúlta azt a pénzügyi terhet, amibe a visegrádi országok és Szlovénia „támogatása” valaha is kerülni fog.

* * * * *

Eddig megjelent számaink megtekinthetők és letölthetők a www.vki.hu weboldalon.